

або місцевості, звукових картин, скульптур (звуковий скульптор Гаррі Бертойя, США, Білла Фонтана), арт-об'єктів, арт-видовищ тощо. Одномоментність, унікальність та швидкоплинність моменту часу імплікується у звукових інсталяціях японського митця Судзуки Теруо, який намагався через звукові спостереження за навколишнім світом сконцентрувати увагу реципієнтів не лише на візуальному сприйнятті природного середовища, але й на «абсолютному», звукообразному уявленні космічних вібрацій. Експеримент відродив таким чином піфагорійську ідею злитості єдності світобудови, звучання космосу і відображення його у свідомості людини. Відтворений звуковий образ світу розкривається на різних рівнях звуко-музичної рефлексії (фізіологічному, психоемоційному, семантичному, семіотичному, символічному й онтологічному). Мислення слухача, як і автора, «схоплює» образи й смисли, пов'язані з фізичними законами простору й часу, симетрії, звуку та числа, які актуалізують онтологічні основи буття.

Отже, відповідно до синергетичної парадигми еволюції звукового образу світу, психології сприйняття й самосвідомості митців дослідницька увага Номо сонogous (людини, що звучить) концентрується навколо метафізики звукового середовища з домінуванням аудіовізуального типу світосприйняття, просторово-кінетичного образу мислення. Відбувається переакцентуація уваги із земного, антроповимірного світу на онто-сонологічне звуковідчуття буття, у межах якого формуються відповідні психологічні настанови мислення. Розширюється змістовна смінь звукового образу світу до значення когнітивного концепту, зумовленого новим етапом самоусвідомлення в умовах глобалізації звукового середовища культури. У структурі самосвідомості сучасного митця як суб'єкта культури виокремлюються: когнітивне ядро — звук-сонос, функціональні властивості якого відбивають онто-сонологічний зміст (звуко-смісл), опосередкований інструментальним способом звуковираження смислу.

О. В. Єрошенко

ВОКАЛЬНА ТВОРЧІСТЬ Г. ГЛАДКОВА В РЕПЕРТУАРІ АКТОРА ТЕАТРУ ТА КІНО (ДО 85-РІЧЧЯ КОМПОЗИТОРА)

О. V. Yeroshenko

VOCAL OEUVRE OF G. GLADKOV IN THE REPERTOIRE OF THE STAGE AND FILM ACTOR (ON THE OCCASION OF THE COMPOSER'S 85TH ANNIVERSARY)

Творчість відомого композитора Геннадія Гладкова (1935 р. н.) користується широким визнанням як на теренах пострадянських держав, так і в далекому зарубіжжі. Улюбленою та нестаріючою впродовж півстоліття є його музика, створена до кінофільмів, телевізійних та анімаційних фільмів, загальна кількість яких більша за сто. Серед них, зокрема, мультфільми «Малюк і Карлсон» (1968), «Бременські музиканти» (1969), «Слідами бременських музикантів» (1973), «Голубе шеня» (1976); кіно- та телефільми «Джентльмени удачі» (1971), «Новорічні пригоди Маші та Віті» (1975), «12 стільців» (1977), «Собака на сіні» (1977), «Звичайне чудо» (1978), «Сватання гусара» (1979), «Благочестива Марта» (1980), «Дім, який збудував Свіфт» (1983), «Формула кохання» (1984), «Людина з бульвару Капуцинів» (1987), «Убити дракона»

(1988), «Дон Сезар де Базан» (1989), «На жвавому місці» (1998) тощо. Плідною стала робота композитора й в жанрі театральної музики, де він створив такі блискучі зразки музичних вистав, як «Прокинись й співай!» (1970), «Дульсиня Тобоська» (1973), «Тіль» (1974), «Дорожче перлів та злата» (1980) тощо.

Вокальна творчість Г. Гладкова найчастіше спрямована саме на акторське виконання, підтвердженням чого є численні приклади з його фільмографії та музично-сценічних творів. Зазначимо, що в озвучуванні фільмів часто поряд з акторським співом присутнє вокальне виконання професійних співаків, що, на нашу думку, вимагає від актора ретельнішого пошуку особливих художніх ознак під час співу, які нададуть його виконанню більшої виразності та артистичності.

Так, у «Бременських музикантах» актор О. Анофрієв співав за декількох персонажів – Трубадура, Атаманшу, розбійників, охорону, співачка Е. Жерздева виконувала партію Принцеси; актори А. Фрейдліх, А. Миронов, М. Боярський співали в мультфільмі «Голубе щеня» (Щеня, Кіт, Пірат відповідно), а співак О. Градський виконав вокальні номери Моряка та Риби-Пили. У телефільмах «Собака на сні» співають актори М. Боярський (Теодоро; граф Федеріко), М. Караченцев (граф Рікардо), А. Джигарханян (Тристан), З. Шарко (Анарда) та співачка О. Дріацька (графиня Діана де Бельфльор, актриса М. Терехова; Марсела, актриса О. Проклова); у «Сватанні гусара» вокальні номери виконують М. Боярський (Налимов), А. Попов (Лихвар) та співачка Н. Овчарова (Єлизавета Потопівна, актриса О. Коренєва); у «Благочестивій Марті» – С. Тома (донья Лусія), М. Караченцев (Пастрано), К. Райкіна (донья Інєс) і співаки М. Алпатов (дон Феліпе, актор Е. Віторган), О. Каменська (донья Марта, актриса М. Терехова); знамениту «неаполітанську пісеньку» «Уно моменто» у «Формулі кохання» виконує актор О. Абдулов разом з композитором Г. Гладковим тощо.

У екранізованому мюзиклі Г. Гладкова «Дульсиня Тобоська» (1980) актори О. Назаров (Санчо Панса), Б. Брондуков (наречений Альдонси), А. Джигарханян (батько Альдонси), В. Тализіна (мати Альдонси), Т. Пельтцер (сеньйора Тереса), Б. Плотников (Луїс де Карраскіль), П. Олев (Перший шанувальник) виконують різноманітні вокальні номери не тільки сольо та суто акторським складом, але й у музичному ансамблевому з'єднанні з професійними співаками О. Камбуровою (Альдонса-Дульсиня, актриса Н. Гундарєва) та В. Войнаровським (Другий шанувальник, актор С. Насібов). Поеднання в одному екранному творі двох різновидів вокального виконання – акторського та професійного співу – створює, на нашу думку, додатковий художній колорит в образному аспекті фільмів.

Стосовно музичних вистав на драматичних підмостках зазначимо, що хоча використання фонограм професійного звучання музики та співу все більше заповнює сучасний театральний простір, утім справжні художні постановки представляють «живий» акторський спів на сцені. Так, у Московському театрі Сатири у виставі «Прокинись й співай!» вокальні номери виконували прекрасні драматичні актори Г. Менглет, Н. Архипова, Н. Корнієнко, що надавало більшій виразності сценічній дії. У мюзиклі Г. Гладкова «Тіль», поставленому в Театрі Ленком М. Захаровим у 1974 р. (в репертуарі до 1992 р.), співали практично всі актори, які брали участь у спектаклі. Особливо насиченою вокальними

номерама була головна роль Тіля Уленшпігеля, яку майстерно виконував актор М. Караченцев.

Тому значний доробок видатного композитора Г. Гладкова в галузі кіноіндустрії та театральній сфері вміщує музику до художніх екранних творів, музику до драматичних спектаклів, музичні вистави, мюзикли тощо. Особливого значення для актора театру і кіно набуває вокальна творчість Г. Гладкова, яка вирізняється мелодійністю, образністю й художністю та водночас має визначені вокально-технічні й виражальні ознаки, що здебільшого є досяжними для акторського вокального виконання в загальному процесі створення відповідного художнього образу.

В. О. Гіголаєва-Юрченко

ІСТОРИКО-ТЕОРЕТИЧНИЙ ФЕНОМЕН ВОКАЛЬНОГО ВИКОНАВСТВА

V. O. Gigolaeva-Yurchenko

HISTORICAL AND THEORETICAL PHENOMENON OF VOCAL PERFORMANCE

Вокальне мистецтво є одним з найдавніших та найбільш неоднозначніших видів мистецтва, що в більшості своїй відображає парадигми художньої культури різних народів світу.

Невипадково і нині вокальне виконавство притягує мільйону аудиторію своїм тематичним демократизмом, глибиною емоційно-чуттєвого змісту, драматургічним підтекстом, різноманітною тембральною палітрою, інтерпретаційною експресивністю, синкретизмом поетичного й музичного звуку, багатостильністю та поліжанровістю.

Індивідуально-виконавські характеристики вокальної творчості, як унікального виду мистецтва, без сумніву, виявляються завдяки єдиному підходу до фундаментально-теоретичних засад вокальної культури, педагогіки та виконавської практики, а також можливості аналізу та осмислення закономірностей їх взаємодії.

Цей феномен, із притаманною йому функціонально-структурною подвійністю, характеризує вокальне виконавство як різновид художньо-сценічної творчості та складову вокальної культури в цілісній ретроспективі.

Безперечним у цьому аспекті є розгляд вокальної творчості як компонента художньо-мистецької діяльності та вокально-виконавської культури, що функціонує за загальними для різних видів мистецтв законами.

Проблеми виконавської культури у вокальному мистецтві з давніх часів цікавлять вчених, що підтверджують висловлювання античних мислителів.

У фундаментальних працях вітчизняних дослідників вокального мистецтва (Д. Л. Аспелунга, В. А. Багадурова, І. К. Назаренка, В. П. Морозова) постійно проводиться системний аналіз аспектів, що стосуються історико-теоретичних та об'єктивно-практичних меж художньо-вокального виконавства; науково-об'єктивне оцінювання історико-культурологічного стану цієї проблематики; здійснюється можливість деталізації, узагальнення і класифікації досягнень видатних вокальних педагогів і виконавців.

На відміну від історії вокального виконавства теорія вокального виконавства є відносно новою галуззю музично-педагогічної науки.